

Hyvinvointialueen palvelustrategian uudelleen valmistelu ja tilapäisen valiokunnan asettaminen
3584/00.01.02.01/2024

Aluehallitus 29.05.2024 § 109

Lisätiedot	Hyvinvointialuejohtaja Kirsi Leivonen kirsi.leivonen@siunsote.fi Puh. 013 330 8590
Päätösehdotus	Hyvinvointialuejohtaja Leivonen Kirsi: Aluehallitus toteaa, että 1. Itä-Suomen hallinto-oikeuden kumottua 3.5.2024 tekemällään päätöksellä aluevaltuuston päätöksen 22.6.2023 § 44 palvelustrategista ja -verkosta, aluehallituksen päätös 2.5.2024 § 75 koskien alueellista sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämissuunnitelmaa vuosille 2024-2027 Nurmeksen ja Juuan osalta on samalla tullut kumotuksi ja päätöstä ei panna täytäntöön, sekä 2. aluehallituksen jäsenten ja varajäsenten runsaista esteellisyyksistä johtuen aluehallitusta ei saada päätösvaltaiseksi ja tämän vuoksi aluehallitus esittää aluevaltuustolle, että aluevaltuusto asettaa hyvinvointialuelain 40 §:n 4 momentissa tarkoitetun tilapäisen valiokunnan käsittelemään palvelustrategiaa ja siihen sisältyvää palveluverkkoa aluehallituksen sijasta.
Päätös	Keskustelun kuluessa Matti Taponen esitti asian lähettämistä uudelleen valmisteltavaksi. Eila Heinonen ja Eeva-Liisa Auvinen kannattivat Matti Taponen esitystä. Koska oli tehty kannatettu esitys asian palauttamisesta uudelleen valmisteltavaksi, puheenjohtaja rajasi keskustelun koskemaan tätä. Puheenjohtaja kysyi, voidaanko asia palauttaa yksimielisesti uudelleen valmisteltavaksi. Puheenjohtajan esitys hyväksyttiin ja asian käsittely keskeytettiin. Puheenjohtaja totesi aluehallituksen palauttaneen asian uudelleen valmisteltavaksi. Merkittiin pöytäkirjaan, että * juristi Sakari Kela oli kokouksessa asiantuntijana klo 12.48 - 13.15 * Eero Reijonen poistui kokouksesta klo 13.14 tämän asian päätöksen jälkeen.
Selostus	Itä-Suomen hallinto-oikeus 3.5.2024 tekemällään päätöksellä kumonnut aluevaltuuston päätöksen 22.6.2023 § 44 koskien palvelustrategiaa ja siihen sisältynyttä palveluverkkoa. Kumoaminen perustui

tulevaisuuslautakunnassa todettuihin jäsenten esteellisyyksiin. Aluehallitus on 2.5.2024 § 75 päättänyt alueellisesta sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämissuunnitelmasta vuosille 2024–2027 Nurmeksien ja Juuan osalta. Aluehallituksen 2.5.2024 tekemä päätös perustuu kumottuun aluevaltuuston päätökseen ja on keskeisiltä osiltaan sen täytäntöönpanopäätös. Tämän vuoksi on syytä todeta, että hallinto-oikeuden päätös aluevaltuuston päätöksen kumoamisesta on tosiasiallisesti kumonnut myös tähän liittyvän täytäntöönpanopäätöksen. Aluehallituksen päätös 2.5.2024 § 75 on kumoutunut hallinto-oikeuden päätöksen myötä ja sitä ei panna täytäntöön. Palvelustrategian ja -verkon valmistelu on näin aloitettava uudelleen.

Aluehallituksen ja tulevaisuuslautakunnan jäseniä ja varajäseniä on pyydetty ilmoittamaan sidonnaisuudet ja muut seikat, jotka voivat johtaa esteellisyyteen käsiteltäessä palvelustrategiaa ja -verkkoa. Ilmoitusten perusteella on todettavissa, että aluehallitusta ei saada päätösvaltaiseksi asian käsittelyä varten, sen sijaan tulevaisuuslautakunta on mahdollista saada päätösvaltaiseksi.

Hyvinvointialuelain 40 §:n 4 momentissa säädetään seuraavaa:

Jos aluehallituksen jäsenet ja varajäsenet ovat esteellisiä hoitamaan aluehallitukselle 42 tai 43 §:n mukaan kuuluvia tehtäviä eikä aluehallitusta saada tästä syystä päätösvaltaiseksi, aluevaltuuston tulee asettaa tilapäinen valiokunta, joka hoitaa niitä aluehallituksen käsiteltäviä asioita, joita aluehallituksen jäsenten ja varajäsenten esteellisyys koskee. Tätä tehtävää varten asetetun valiokunnan jäsenten vaalikelpoisuuteen sovelletaan, mitä aluehallituksen jäsenten vaalikelpoisuudesta säädetään, ja siihen sovelletaan muuten, mitä aluehallituksesta säädetään. Tätä tehtävää varten asetetun tilapäisen valiokunnan toimikausi päättyy, kun näiden asioiden käsittely hyvinvointialueella on päättynyt.

Vielä pykälän 3 momentissa säädetään seuraavaa:

Tilapäisen valiokunnan on hankittava sen valmisteltaviin kuuluvissa asioissa aluehallituksen lausunto.

Hallituksen esityksessä em. lainkohtien perusteluina todetaan seuraavaa:

Momentin mukaan aluevaltuustolla olisi velvollisuus asettaa tilapäinen valiokunta hoitamaan aluehallituksen tehtäviä, jos aluehallituksen jäsenet ja varajäsenet tai suuri osa heistä ovat esteellisiä hoitamaan aluehallituksen tehtäviä eikä aluehallitusta saada päätösvaltaiseksi edes varajäsenjärjestelyillä. Tilapäisen valiokunnan jäseneksi voitaisiin valita vain aluehallituksen vaalikelpoiset. Valiokunnan toimikausi jatkuisi siihen saakka, kunnes näiden asioiden käsittely hyvinvointialueella on päättynyt.

Aluehallituksen asema poikkeaa muista aluevaltuuston alaisista toimielimistä siinä, että sen asema ja keskeiset tehtävät on määritelty hyvinvointialueesta annettavan lain 42 ja 43 §:ssä. Aluehallituksen rinnalle ei ilman lain valtuutusta voida asettaa toista toimielintä hoitamaan aluehallitukselle kuuluvia tehtäviä. Ehdotetun säännöksen mukaan erikseen asetettavalle tilapäiselle valiokunnalle annettaisiin tehtäväksi hoitaa niitä aluehallituksen käsiteltäviä asioita, joita aluehallituksen jäsenten ja varajäsenten esteellisyys koskee. Valiokunta valmistelisi ja veisi aluevaltuuston päätettäväksi tehtäviinsä kuuluvat asiat ja päättäisi aluevaltuuston päätösten täytäntöönpanosta näissä asioissa. Tilapäisen

valiokunnan toimivalta ulottuisi asiakohtaisesti myös mahdollisen valituksen johdosta annettavan lausunnon antamiseen.

Tilapäistä valiokuntaa asetettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota seuraaviin seikkoihin:

1. Valiokunnan koon ja siihen nimitettävien jäsenten tulee edustaa aluevaalien lopputuloksesta seuraavia poliittisia voimasuhteita,
2. Valiokuntaan valittavien henkilöiden tulee olla vaalikelpoisia aluehallitukseen (hyvinvointialuelaki 78 §),
3. Valiokunnan jäseniä nimitettäessä tulee tarkoin varmistua siitä, että kehenkään ei sovellu mikään hallintolain 28 §:ssä tarkoitettu esteellisyyseruste,
4. Valiokunnan jäseniä nimitettäessä tulee huomioida tasa-arvolain 4 a §:ssä säädetty kiintiösäännös (tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia), ja
5. Valiokuntaan valittavien henkilöiden tulee olla aluevaltuutettuja tai varavaltuutettuja.

Lain esitöiden mukaan tilapäinen valiokunta valmistelee ja vie aluevaltuuston päätettäväksi tehtäviinsä kuuluvat asiat ja päättäisi aluevaltuuston päätösten täytäntöönpanosta. Koska hallintosäännön 10 §:ssä määrätyn tulevaisuuslautakunnan tehtävänä on osallistua hyvinvointialuestrategian ja palvelustrategian valmisteluun, ja koska tulevaisuuslautakunta saadaan käytettävissä olevan tiedon mukaan päätösvaltaiseksi, asian käsittelyjärjestys olisi seuraava: tulevaisuuslautakunta – tilapäinen valiokunta – aluevaltuusto – tilapäinen valiokunta (täytäntöönpano).

Hallinto-oikeus on päätöksessään korostanut palveluverkon olevan kokonaisuus, josta tehtävillä ratkaisuilla voidaan katsoa olevan erityisiä vaikutuksia kaikille hyvinvointialueen jäsenkunnille, niiden alueella oleville palveluille ja siten kyseisten kuntien asukkaille, työpaikoille ja kuntien elinvoimalle. Näin ollen uudelleen valmistelussa on syytä varmistua siitä, että palvelustrategiaa ja palveluverkkoa koskevan aluevaltuuston päätöksen täytäntöönpano tapahtuu myös tilapäisen valiokunnan päätöksillä. Mikäli aluehallitus päättäisi aluevaltuuston päätöksen jälkeen alueellisista palvelusuunnitelmista, niihin kaikkiin liittyisi riski mahdollisen esteellisyyden vaikutuksesta päätösten oikeellisuuteen. Tämän riskin välttäminen varmistetaan sillä, että tilapäisen valiokunnan tehtäväksiäntoon sisällytetään myös aluevaltuuston päätökseen perustuvista alueellisista ratkaisuista päättäminen.